

Entre les pintures adquirides cal fer esment de dues taules formant un díptich, que representen a Sant Joan la una y a Sant Sebastià l'altre; semblen ser d'autor català del XVIIe segle, però en la figura del Baptista se reflexa una certa influencia flamenca de major antigüetat».

Exposició de retrats y dibuixos antics y moderns a Barcelona

Durant la primavera de 1910, fou inaugurada al Palau de Belles Arts l'Exposició de retrats y dibuixos antics y moderns, en la qual se reuniren numerosos obres provinents de museus y coleccions públiques y privades de Catalunya y de fora. Procurarem reflexar d'aqueixa exposició lo que interessa a la ciencia arqueològica, objecte del nostre estudi.

Les obres foren disposades per sales, de ordenada graduació d'èpoques, sobressortint les sales de Goya, y la de les pintures del Renaixement.

Entre les dues més notables que figuraven a l'Exposició, poden citarse l'auto-retrat de Velázquez, enviat per l'Academia de Sant Carles, de Valencia, el retrat de Felip II, per Murillo, el del poeta Gaspar Aguilar, per Joan Ribalta, el del P. Legasca, per Claudi Coello, el del esculptor Fernández, per Valentí Díaz, el de Carles II, el del anomenat *Caballero de la Cruz* y el d'Agna d'Austria, per Caveño de Miranda, l'auto-retrat de Frà Juncosa, y l'auto-retrat de Mengs.

En la sala destinada a Goya hi eren exposats entre altres l'auto-retrat de l'artista, enviat per l'Escola d'Art de Saragoza, el retrat de la reina Maria Lluïsa, de la colecció de D. Emili Cabot, el del rey d'Espanya Ferràn VII y els dels admiralls Mazarredo, Cabarrús, y de l'anomenada *Dama del vel blanc*.

Continuant la llista d'obres antigues més notables de l'exposició, se poden citar l'auto-retrat de Bagen, els retrats del rey Ferràn VII y de D. Tomàs de Vou, per Vicens López; el de la familia del pintor Lacoma, per ell mateix, el del esculptor Campeny, per Rodés, el més antic pastellista de la nostra escola de Barcelona, el de D.ª Assumpció Crespo, per Lorenzale Lawrence, els de C. L. Ribera, Gutiérrez, y ja més cap a nosaltres, els del pintor terrassench Torras, els den Martí, Alsina, Gómez, Mercader, Caba, Fortuny, continuats pels moderns retratistes dels nostres dies.

Era altament interessant la secció de miniatures, provehida per numerosos coleccionistes, de exemplars selectes, com foren notables especialment la secció del retrat francès modern, la dels dibuixos dels sigles XVIe, XVIIe y XVIIIe, enviats per l'Academia de Sant Carles, de Valencia, la de la colecció Casellas, y algunes altres de veritable importancia.

La conseqüència històrica immediata d'aquesta Exposició es que l'art del retrat a la italiana arriba a nosaltres en els temps de la decadencia nacional a mitjans del segle XVIe, quan se preparava a Espanya el periode dels esplendors pictòrics.

Debilitada la nostra força artística, a Catalunya no sembla haverhi en aquell moment ni prou força pera continuar el camí gloriós de les arts, ni prou ductilitat espiritual pera assimilar-se les corrents decisives del renaixement italià, devenint d'aquestes debilitats un moment de desorientació, que s va accentuant ab els trasbalsos polítics, a mida que Valencia va guanyant el predomini artístich y social, que la porten a ferse imitadora en absolut de la pintura d'Italia.

Durant aquesta tongada d'esplendor pictòrich valencià, Catalunya apenes si diu un mot de significació, ni cap pintor barceloní se desencamina de les rutes obertes per la rutina, produintse aleshores, en virtut d'una ley de lògica, que té quelcom de geogràfica, el fet de que l'art de pintar, que en el segle XVe fou gloria y honor de Barcelona, passi a Tarragona, hont en la reduïda escala del nostre mon, esdevenia la resurrecció clacissista de l'Italia.

Dos fets d'alta significació en aquell periode comproven aquesta anxió de Tarragona al moviment italià, y son el viatge que fan a Roma primer l'un y després l'altre Frà Lluís Pasqual Gaudí y Frà Juncosa, representats a l'Exposició, els quals al retornar de la capital artística de aquell temps, menyspreuen les obres fetes abans.

Per aquest cantó Catalunya un xich tart emprén el camí de les arts valencianes, fins al moment en que l'aparició del pintor Viladomat, al segle XVIIIe, retorna a Barcelona el predomini artístich del país.

En els retrats que s'atribueixen a Viladomat, qui may se mogué de Catalunya, en Casellas hi entreveu les influencies rebudes per l'exemple dels famosos pintors francesos del temps, Mi-

Fig. 32. — Fragment del Retaula de Sant Lluch
Exposició de València

y Castelló. Per defectes d'organització y propaganda el recull d'obres antigues fou bastant limitat. Els catàlechs d'abds certàmens contenen centenars de peçes, mes en realitat no s'exhibí res de rara extraordinària.

D'aquets objectes, farem menció tan sols dels més característichs, ja sia com a documents històrichs, ja com a manifestació de l'art antic.

PINTURA. — Ab tot y ser prou abundanta la serie d'obres exposades, dominaren les copies y els originals de poca estima. Pera 'l coneixement dels primitius valencians, lo més típic foren quatre petites taules procedents del antic gremi de fusters de València, pintades cap el 1350 per un mestre arcàich. A n'aquesta època formaven part del gremi les pintures no *retaulistes*, o sia les dedicades a la decoració de caixes, banchs, pavesos y altres objectes semblants. El retaula era dedicat a Sant Lluch evangelista, patró del gremi. Més endavant, en el segle XVIe, Sant Josep substitueix al suposat pintor de la Verge, segons la llegenda *Aurea*.

Reproduim una de les taules, ont la Verge s'apareix a Sant Lluch quan aquest estava escrivint l'evangeli de son nom (Fig. 32). En la cartela colocada al fons de la taula s'hi llegeix en llengua catalana y caràcters gòtics:

*Com la verge Maria
Se parech a Sen Luch*

guard, Rigaud y Sargillière, venint d'aquest costat un cambi d'orientació de les arts, que mirant a Italia per València, seguïen vers la França; produintse a Barcelona, al voltant del famós pintor local, un moviment artístich d'aital caràcter.

Una mostra rodona y contundent s'oferia a l'Exposició de retrats referent an aquest període, y era el retrat d'una dama, obra del pintor barceloní del segle XVIIIe, Pere Crusells, en la indumentaria de la qual se veu bé prou pel clar, que les modes franceses arribaven aquí de manera ben directa y assenyalada.

Es, donchs, ab aquest fi que sembla iniciarse entre nosaltres la orientació francesa, que arreu del mon havia de subplantar a l'italiana; orientació que dura y perdura encara, en les obres pictòriques del segle XIX, y en les dels nostres moderns retratistes, que feren veritable honor a la Exposició de Retrats.

Se publicà d'aquesta Exposició un catàlech ab reproduccions de les principals obres.—J. F. y T.

Exposició Retrospectiva a València

Sobre els objectes més importants en ella exposats, el Sr. D. Lluís Tramoyeres ens ha comunicat la següent interessant nota:

«L'Exposició Nacional celebrada en 1910, continuació de la Regional de l'any anterior, tingué l'indispensable secció retrospectiva, limitada a objectes *compresos* en les provincies de València, Alacant